

«Острозька академія». Наукові записки. (Серія «Міжнародні відносини»). 2009. Випуск 1. С. 143-153.

4. Правові системи сучасності. Глобалізація. Демократизм. Розвиток / В.С. Журавський, О.В. Зайчик, О.Л. Копиленко, Н.М. Оніщенко; за заг. ред. В.С. Журавського. К.: Юрінком Інтер, 2003. 206 с.
5. Ромашов Р.А. Теория государства и права. Питер, 2010. 304 с.
6. Сарторі Джованні. Порівняльна конституційна інженерія: дослідження структур, мотивів і результатів. К.: АртЕк, 2001. 224 с.
7. Ткаченко В.Д. Порівняльне правознавство: підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Харків: Право, 2003. 274 с.

Чапля І.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету.
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
конституційного, адміністративного
та фінансового права ЗУНУ
Вербіцька М. В.*

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Підліткові правопорушення, причини їх вчинення, превентивні заходи – актуальні питання, які є предметом дослідження багатьох правників. Через зростання правопорушень, вчинених підлітками, на наш погляд, першою чергою слід переглянути особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх, оскільки найчастіше вони вчиняють такі правопорушення, які за ступенем суспільної небезпеки належать саме до адміністративних.

Неповнолітні є особливим суб'єктом адміністративної відповідальності. Це зумовлене віком неповнолітніх, їх психічним та фізичним розвитком, незахищеністю а також міжнародним та вітчизняним законодавством, яке зобов'язує ставитися до дитини більш помірковано, гуманно та не порушувати її прав. Але чи не призводить така гуманність до збільшення правопорушень серед неповнолітніх?

Вказані питання у свої працях досліджували М. Корнієнко, Н. Лесько, Н. Ортинська В. Ортинський, В. Продаєвич, О. Рєзнік, Л. Савранчук, О. Ткаль, Ю. Тріпак, та інші.

Розглядаючи дану тему, слід спершу визначити зміст поняття адміністративна відповідальність та адміністративна відповідальність неповнолітніх. Всі визначення адміністративної відповідальності мають науковий характер, адже в законодавстві не міститься дефінітивної конструкції даного правового інституту.

Адміністративна відповідальність – це один з основних видів юридичної відповідальності, який є реагуванням держави на вчинене особою адміністративне правопорушення, що полягає в застосуванні до правопорушника заходів адміністративного примусу.

Адміністративна відповідальність неповнолітніх розглядається науковцями як особлива форма державного реагування на адміністративні правопорушення, що вчиняються особою що не досягла вісімнадцятирічного віку та виражається в застосуванні до такої особи конкретних адміністративних покарань.

Ю. Ковальчук визначає дане поняття як застосування у встановленому порядку судовими органами адміністративних стягнень та заходів виховного впливу до неповнолітнього, виховання у ньому поваги до законів та запобігання вчиненню нових правопорушень [2, с. 54].

Важливим критерієм адміністративної відповідальності неповнолітніх є вік суб'єкта. Неповнолітньою вважається особа віком 14-18 років. Проте відповідно до статті 12 Кодексу України про адміністративні правопорушення відповідальність неповнолітньої особи настає з 16 років [1]. Законодавець, імовірно, вважає, що до настання цього віку неповнолітні є нездатні правильно усвідомлювати та керувати своїми діями.

Існує поширена думка серед науковців, що слід знизити вік, за який передбачається відповідальність неповнолітніх. Ми погоджуємося з такою тенденцією і вважаємо, що особа з 14 років цілком здатна усвідомлювати свої протиправні дії та відповідати за них. Непритягнення особи до відповідальності у віці від 14 до 16 років призводить до безкарності неповнолітніх, а відтак – і збільшення вчинення адміністративних проступків такими особами.

Наприклад, у Німеччині особа притягається до відповідальності з 14 років, а в США особа в цьому віці відповідає за вчинене правопорушення у повному обсязі [5, с. 23]. У країнах північної Африки, Близького Сходу, Єгипті, Іраку, Лівані початковий вік кримінальної відповідальності настає взагалі з 7 років [3, с. 246].

Осіб, що не досягли шістнадцятирічного віку притягнути до адміністративної відповідальності не можна, однак, до відповідальності притягаються їхні батьки. У статті 150 Сімейного кодексу зазначено, що батьки зобов'язані виховувати дитину в дусі поваги до прав та свобод інших осіб [4]. Якщо особа віком до 16 років вчинила проступок, це розцінюється як неналежне виконання батьками своїх обов'язків щодо виховання дитини і вони повинні понести покарання відповідно до статті 184 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Слід зазначити, що стаття 173-4 ч. 3 та 4 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність батьків за вчинення малолітнім до 14 років чи неповнолітнім віком від 16 до 18 років булінгу по відношенню до інших дітей.

Відповідно до статті 24-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення до неповнолітніх застосовуються такі заходи впливу: зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого, попередження, догана або сувора догана, передача неповнолітніх під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання. Заходи впливу, які передбачені вищеназваною статтею, не є адміністративними стягненнями, а лише засобом виховання неповнолітньої особи [1].

Перераховані заходи наділені чітко вираженим виховним та запобіжним характером, оскільки належне та своєчасне застосування їх до неповнолітнього правопорушника забезпечить виховання в ньому почуття особистої відповідальності [2, с. 55].

Стаття 40 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає обов'язок неповнолітнього відшкодувати заподіяну шкоду, однак вказане можливо тільки в межах розміру одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян, а неповнолітній повинен мати власний зарібок.

До неповнолітньої особи не завжди застосовуються заходи впливу передбачені тільки статтею 24-1. Неповнолітній правопорушник може також нести відповідальність на загальних підставах. Це, зокрема, передбачено ч. 2 ст.13 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Отже, є види правопорушень, за які особа буде відповідати на загальних умовах. Проте все це не виключає застосування до особи заходів виховного характеру замість адміністративних стягнень. Указане можливо тільки в тому випадку, коли неповнолітній не вчиняв до цього іншого адміністративного правопорушення, коли в протиправній ситуації є обставини, що пом'якшують адміністративну відповідальність, а особа характеризується позитивно. Виняток становить стаття 185 Кодексу України про адміністративні правопорушення (злісна непокора законному розпорядженню або вимозі поліцейського при виконанні ним службових обов'язків, а також вчинення таких же дій щодо члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця), відповідальність за цією статтею завжди настає на загальних засадах [1].

Особливістю застосування адміністративних стягнень до неповнолітніх є те, що до них заборонено застосовувати заходи адміністративного арешту, не застосовується таке стягнення як позбавлення права полювання, право обіймати певні посади, арешт з утриманням на гауптвахті, позбавлення права керування транспортними засобами, що є можливе тільки тоді, коли особа має права і тому подібне. Громадські та суспільно корисні роботи виконуються не більше як дві години на день.

Розгляд справ про проступки неповнолітніх має теж свої особливості. Ст. 221 Кодексу України про адміністративні правопорушення зазначає, що адміністративні правопорушення вчинені особами віком від 16 до 18 років розглядаються виключно судами [1].

Резюмуємо, що адміністративна відповідальність неповнолітніх, яку передбачає Кодекс України про адміністративні правопорушення є надто “дитячою”. Система заходів щодо адміністративного впливу на неповнолітніх потребує оновлення.

На нашу думку, законодавцю слід переглянути вік з якої настає відповідальність а також врегулювати інші колізійні питання у регламентації адміністративної відповідальності неповнолітніх.

Адміністративна відповідальність неповнолітніх передбачає лише морально-виховні цілі. Заходи, що застосовуються до неповнолітніх, на наш погляд, є застарілими та мало дієвими. Попередження є заходом адміністративного впливу, яке доречніше назвати застереженням та визначити як обов’язковий та основний захід. Необхідно також включити норму яка б передбачала покарання неповнолітнього у разі ухилення від адміністративної відповідальності чи при вчиненні проступку повторно. Важливим є збільшити кількість суб’єктів, що надають послуги із соціальної профілактики. А передання неповнолітнього під нагляд батькам, трудовому чи педагогічному колективу слід замінити постановкою неповнолітнього на облік в органах Національної поліції. Таким чином буде забезпечений належний вплив на неповнолітніх та можливо в подальшому це призведе до зменшення кількості вчинених ними адміністративних проступків.

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: станом на 03.03.2021 р. Верховна Рада України. Центр навчальної літератури. 2021 р. 238 с.
2. Резнік О. М. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх. *Право і Безпека*. 2019. № 2. С. 53-57.
3. Савранчук Л. Л. Відповідальність неповнолітніх за адміністративним законодавством: проблеми та перспективи. *Юридичний науковий електронний журнал*. №6. 2017. С. 245-248.
4. Сімейний кодекс України: станом на 01.03.2021 р. Верховна Рада України. Центр навчальної літератури. 2021 р. 72 с.
5. Тріпак Ю.Р., Краковська А. Є. Адміністративна відповідальність неповнолітніх. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2019. Т. 1. №. 11. С. 23-28.